

Udgivet 02.12.2024

Case: Regenerativt landbrug hos Niels Hansen

Niels Hansen har en planteavlsbedrift ved Haslev på Sjælland og har sat mange regenerative tiltag i værk på dyrkningsfladen for at forbedre jordens frugtbarhed og kvaliteten af sine konsumafgrøder.

Af Jesper Fog-Petersen, Linda Michelle Handrup

I Innovationscenter for Økologisk Landbrug arbejder vi bl.a. for at udvikle og formidle viden om de tiltag, der kendetegner regenerativ dyrkning for at fremme jordens frugtbarhed. Derfor har vi fulgt en række landmænd og deres praksis. En af dem er Niels Hansen, der har en konventionel planteavlsbedrift på Sjælland.

Nogle eksempler på hans indsatsområder er:

- direkte såning
- hjemmelavet kompost
- samdyrkning af konsumafgrøder
- anvendelse af biostimulanter
- mange efterafgrøder i sædskiftet

Alle disse tiltag er med til at forbedre jordens frugtbarhed og dermed øge livet i og over jorden. Tiltagene bidrager også til at øge biodiversiteten på ejendommen ved at forbedre levevilkårene og fødegrundlaget for agerlands almindelige dyre-, fugle- og insektliv.

Niels Hansen fortæller, at den øgede jordfrugtbarhed og hans dyrkningspraksis er med til at sikre robuste og sunde konsumafgrøder til forbrugerne, der skal have plantebaserede fødevarer af høj kvalitet. Han har valgt at dyrke ud fra de regenerative principper, herunder reduceret jordbearbejdning for at øge dyrkningssikkerheden på ejendommen.

Samdyrkning af konsumafgrøder som f.eks. bælgplanter og havre/vårhvede til konsum er et af de nyeste tiltag på ejendommen. I den forbindelse har Niels Hansen i 2024 etableret et større renseri og sorteringsanlæg, så han kan sikre en optimal sortering og rensning af de samdyrkede afgrøder, inden de leveres til konsummarkedet.

Gavnligt for lerjord

- Bedre jordfrugtbarhed er meget gavnlig på den svære lerjord, jeg har her på ejendommen. Jorden har klart ændret sig til det bedre, efter jeg har indført de forskellige regenerative tiltag og ikke mindst den reducerede jordbearbejdning. Det kan tydeligt ses på jordens struktur og porøsitet, og det har forbedret jordens evne til at holde på vand og udvidet det tidsrum, hvor jorden er bekvem til såning, fortæller han.

Selv når det har regnet en hel dag, kan han normalt køre på sin lerjord dagen efter, mens naboerne må vente et par ekstra dage. Ejendommen ligger i et område med lav sommernedbør, og den gode

jordfrugtbarhed er med til at øge jordens vandholdende evne og dermed afgrødernes evne til at klare varme og tørre perioder. Omvendt vil jorden også kunne opsuge mere vand i perioder med store nedbørsmængder.

Overvejer afgræsning

Niels Hansen overvejer et mere markant, regenerativt tiltag – nemlig at finde en lokal fåreavler, en nabo med kødkvæg eller lignende, for at have dyr til afgræsning af markerne i efteråret. Det vil give "gratis" foder til dyrene, og dyrenes mæg vil tilføre bakterier og enzymer fra dyrenes fordøjelsessystem til markens og jordens mikroliv og bidrage til at omsætte biomassen på markerne.

Mæg og gødningsklatter er en mangelvare i nutidens landbrugslandskab, og dermed er alle gødningsbiller og -insekter, der er knyttet til mæg og omsætningen af den, på stærk retur. Afgræssende dyr vil være med til at opbygge ejendommens jordfrugtbarhed og biodiversiteten i marken – også til gavn for nærområdets fugleliv m.m.

Reduceret brug af pesticider og gødning

Niels Hansen fortæller, at de regenerative tiltag har gjort hans afgrøder mere sunde og modstandsdygtige over for skadedyr og svampesygdomme, som han derfor stort set ikke længere bruger pesticider til at bekæmpe.

- Det er helt klart med til at øge fødevarekvaliteten i mine konsumafgrøder, vurderer Niels Hansen.

Den øgede jordfrugtbarhed, opsamling og frigivelse af næringsstoffer fra efterafgrøderne og mere samdyrkning har også bevirket, at gødningsniveauet er reduceret på ejendommen – især på de arealer, hvor der spredes kompost inden dyrkningen. Udbytterne er ikke som sådan steget, men i forhold til det

samlede dækningsbidrag fra marken har den øgede sundhed og robusthed i afgrøderne sænket udgifterne til pesticider, gødskning og ikke mindst øget dyrkningssikkerheden for konsumafgrøderne.

Spændende udvikling

Niels Hansen synes selv, at det har været en spændende rejse at gå over til reduceret jordbearbejdning, conservation agriculture-dyrkning og ikke mindst alle de regenerative tiltag, han har indført for at øge jordfrugtbarheden. Han har eksperimenteret meget og selv opsøgt viden, lavet sine egne forsøg og deltaget i forskellige afprøvninger. Det har øget hans viden, men han har også savnet sparring undervejs.

- Jeg glæder mig til den fortsatte rejse med at udvikle mit landbrug og lære mere hver dag. Men nogle gange har jeg følt mig meget alene med alle de ubesvarede spørgsmål om, hvilke tiltag der skulle laves og hvordan og hvor meget, fortæller han.

Flere regenerative tiltag i fremtiden

Vigtigst er det selvfølgelig at fastholde alle de tiltag, der allerede er sat i gang. Derudover kan der udvides med flere tiltag:

- at fortsætte indsatsen med efterafgrøder og overveje flere arter med forskellige typer af rodsystemer, dvs. min. 4-5 arter med forskellige rodtyper- og -længder, da det mængden og diversiteten af mikroorganismer og rodesudater i jorden – til gavn for jordfrugtbarheden og kulstofopbygningen.
- at reducere kemisk ukrudtsbekæmpelse og efterlade en smule ukrudt i bunden af afgrøden – så småt, at det ikke generer hovedafgrøden og så det ikke opformerer kraftigt – giver fødegrundlag for mange fugle, insekter og bestøvere. Mange insekter og bestøvere er f.eks. glade for lidt stedmoderblomst, pileurt m.m.
- at øge biodiversiteten i konsumafgrøderne ved at have lidt samdyrkning med bivenlige arter. Kornafgrøder til konsum kan man f.eks. iblande 200 g. pr. ha. honningurt, 500 g. pr. ha sæddodder og 2-5 kg boghvede pr. ha. Disse arter er rigtigt gode nektarplanter, som tiltrækker en stor andel af bestøverne i agerlandet. Efterafgrøderne vil desuden bidrage til at forbedre jordfrugtbarheden.

En flerårig græsafgrøde i sædskiftet

Et ekstra tiltag for at opbygge mere kulstof og øge livet i jorden hos Niels Hansen kan være at have en flerårig afgrøde i det faste sædskifte i form af en artsrig græsblanding med urter, der første år anvendes som bestøverbrak under bio-ordningen til den højeste takst. Herefter kan den ligge et år med salg af afgrøden til biogas-anlæg i Solrød eller lignende. Der er flere biogasanlæg undervejs.

Det er vigtigt for jorden, at det bliver en artsrig blanding med mange og forskellige arter og rodsystemer. Sam-let set kan græsblandingen med urter over to år bidrage til at øge jordfrugtbarheden, kulstofopbygningen og ikke mindst biodiversiteten. I det andet år kan man evt. lade smalle striber stå ved slæt, så de kan vokse sig større og blomstre til gavn for bestøverne. Så kan man tage det med ved næste slæt og lade nogle nye striber stå.

Fakta om Niels Hansens ejendom:

- drevet med conservation agriculture-dyrkning siden 2009 og løbende indført regenerative tiltag
- ca. 297 ha planteavl, hvoraf 9 % er brak og græs. På resten af arealet dyrkes vinterraps og vinterbrødhvede samt vårhvede til brød og samdyrkning af havre og hestebønner. Desuden er der et mindre frøgræsareal og et areal med juletræer

- drives konventionelt, men med meget reduceret input af pesticider og reduceret tilførsel af kunstgødning

Sædskiftet er til dels et typisk plantesædskifte på lerjord med vinterraps og vinterhvede, men også en del vårsæd og bælplanter til konsum og mange efterafgrøder inden vårsæden for at kunne reducere importen af kunstgødning til ejendommen.

Jordtype: Varierende fra sandblandet lerjord til bedre lerjord. JB 5-7.

Fonden for **økologisk landbrug**

**Funded by
the European Union**
NextGenerationEU

For mere information

Jesper Fog-Petersen

Specialkonsulent

Planteprotein til konsum,
forædling

+45 41 90 20 14

jefp@icoel.dk

Jon Aagaard Enni

Konsulent

Planteproduktion, regenerative
dyrkningsmetoder

+45 20 27 08 37

jone@icoel.dk